

Krigshistoriker Dahl: - Helt forskrekkelig

Hjemmefrontens egne dokumenter fra likvidasjonen av Ole Isaksen Watnås i mars 1945 er meget interessante, og viser en saksbehandling som synes delvis å være basert på slarv, sier historikeren Hans Fredrik Dahl.

Lørdag gjenga DT-BB noen av Hjemmefrontens egne dokumenter forut for likvidasjonen av Ole Isaksen Watnås. Samtidig har DT-BB bedt professor Hans Fredrik Dahl som er ekspert på krigshistorie, å gjennomgå dokumentene og komme med en faglig betraktning.

-Jeg har aldri tidligere sett lignende dokumenter. Jeg utelukker selvsagt ikke at det kan finnes liknende materiale, men jeg har aldri sett en tilsvarende detaljert «saksbehandling» fram mot en likvidasjon, sier professor Hans Fredrik Dahl.

«Forskrekkelig»

-Hva synes du om saksbehandlingene?

-Mitt førsteinntrykk var at dette kunne være en provokasjon, i den forstand at det er snakk om plantet materiale. Når jeg nå forstår at det ikke er tvil om ektheten, så viser jo disse papirene, som jeg forstår i hovedsak er kopier av ordre som

ble sendt ut av områdesjefen i Modum og Sigdal, en gjennomgående mangel på militær profesjonellitet.

«Amatørska-p»

- Dette amatørskap er påfallende både når det gjelder militær etikkette og den saksbehandling, hvis man kan bruke et slikt uttrykk, som fører fram til likvidasjonen av Watnås.

-Kommentar til områdesjefens merknad om «50 prosent tater og null pålitelighet?»

-Det er jo en forskrekkelig formulering.

-Watnås ble likvidert uten å være angiver. Likvidasjonen fant sted fordi Hjemmefronten antok at han kunne bli det. Var dette vanlig?

-Hvilke kriterier som Hjemmefronten brukte for likvidasjon er en materie jeg ikke føler meg kvalifisert til å besvare. Men vi vet at Hjemmefronten valgte en mer voldelig linje mot slutten av krigen. En av ordrene fra denne områdesjefen viser jo nettopp dette. Likvidasjonene skulle intensiveres på en tid der man visste at krigen snart tok slutt.

-Disse papirene viser jo at man skal være glad for at krigen tok slutt da den gjorde.

Det gikk mot slutten

-Visste man i Sigdal i mars 1945 at man befant seg mot

slutten av krigen?

-Ja, det visste man. Områdesjefen bekrefter jo også indirekte dette når han bruker formuleringen «den tiden som er igjen». Dette ligger jo en formodning om at man snakker om uker eller måneder, ikke år.

-Det håndfaste bevis man har mot Ole Isaksen Watnås er at han ved to anledninger arbeidet for organisasjonen 'Totd'. Kunne det i seg selv være grunnlag for likvidasjon?

-Nei. Aktiv deltakelse i 'Totd' var straffbart, men dommene var milde, tildels bagatellmessige.

-Oftest ble betinget fengsel i noen måneder brukt.

-Watnås' pårørende føler at det er en påført urettferdighet etter krigen. Noen fikk nemlig vite om de gjentatte ganger forsøkte. De fikk ikke en gang ha en grav gå til.

-Her ble det begått en urettferdighet etter krigen. Noen fikk nemlig vite om de såkalte Flane-saken fra Oslo fikk enken til og med et personlig brev fra Milorg-sjef Jens Christian Hauge. Med de dokumenter som nå foreligger har familien Watnås en mulighet til å gå videre, sier professor Hans Fredrik Dahl.

LIKVIDASJONEN

Professor og krigshistoriker Hans Fredrik Dahl fremholder at DT-BB sitter på oppsiktsvekkende materiale av historisk betydning.

Ordren kom fra Modum. Flere skulle likvideres

Hvilke alternativer til likvidasjon av Ole Isaksen Watnås hadde Hjemmefronten? De hadde makt og mulighet til å skremme og true, men dette alternativet blir avvist av områdesjefen som for farlig.

Dermed sto man igjen med tre alternativer: Holde ham fanget til krigens slutt, transport til Sverige eller likvidasjon.

Den lokale hjemmefrontsmann i Nedre Sigdal, Ar-

nfinn, ønsker sterkt å bringe Watnås til Sverige, men rådes dette. I brev til troppsjefen i Sigdal skriver områdesjefen den 12. mars: «Fra Arnfinn hører jeg at fangen O.L.V. er oppe hos Dem. Arnfinn vil ha ham over til S. Jeg har skrevet tilbake og frarådet dette på det bestemteste. Det er altfor farlig. Mar-nen kan jo gjøre anskråk på et ubetelligt sted og dermed mister vi ikke bare ham, men setter et kostbart eksportapparat

i gang. Jeg er enig med Arnfinn i at det ikke er på sinns å gå til likvidasjon. For mig står det dog bare to alternativer, nemlig enten å beholde ham innesperret i dalen i den tiden som er igjen, eller likvidasjon. Jeg vil gjerne høre deres mening i denne delikate sak». Etter at de impliserte hadde fått uttale seg, ga områdesjefen i Modum ordre om å likvidere Ole Isaksen Watnås.

I marsdagene i 1945 gikk det ut et direktiv fra områdesjefen i Milorg til troppsjefene i Sigdal og Modum om at likvideringene skulle intensiveres. Ordren kom fra sentralt hold. Områdesjefen, med sete i Vikersund, fikk medio mars 1945 ordre fra distriktsoffiseren (som områdesjefen oppgir å være en britisk offiser fra Montgomerys armé) om å skjerpe likvideringene. Dette går fram et skriv som

hansender sine troppssjefer 24. mars. Her heter det (uthevelsene og understrekingene er foretatt av områdesjefen selv): «Vi skal nu gå kraftig tilverks overfor angivere. Vær på vakt og spioner efter alles beste evne. Angivere som vi har sikre bevis mot SKAL LIKVIDERES. Hver tropp tar ut 2 mann som skal være spesialister i dette likvideringsarbeide og det skal gjøres på en slik måte at vedk-

forsvinner helt sporløst. De melder fra hit om mistenkelige og når bevisene er sikre gir de meg beskjed herom. Likvideringsordren vil så komme omgående og den skal da utføres av de 2 HURTIG OG SPORLØST. Dette direktiv utsendes efter ordre fra ovennevnte D Offiser og DET SKAL FØLGES. Troppsjefen vil få ett uoverskuelig ansvar på sig ved efterlatenhet i dette spørsmål.»